

Posudek na bakalářskou práci Terezy Trávníčkové „**Imigrace do Evropy v roce 2015: Deskripce a analýza**“

Cílem práce bylo zjistit, jaký mediální obraz o migrační krizi vytvářel během roku 2015, kdy kulminovala tzv. migrační krize, největší český on-line zpravodajský deník novinky.cz. Metodologicky práce vychází z kritické analýzy diskurzu, kterou autorka ve své práci také zevrubně představuje. Teoretická část práce se snaží poskytnout provedené analýze diskurzu širší kontext – především s ohledem na různé teorie migrace, s ohledem na historii evropské migrace a především s ohledem na polistopadový vývoj postoje českého státu k migrační a integrační politice.

Pozitivně hodnotím především tři věci. Studentka na práci pracovala dlouhodobě a svědomitě, zapsala si specializovaný metodologický kurz, četla zadanou literaturu. Studentka se dále věnuje společensky závažnému a kontroverznímu tématu, tedy jakým způsobem česká média formují či konstruují obraz uprchlíků. Kromě toho studentka odvedla velký kus analytické práce, prošla velké množství textů, dobrala se k zajímavým **dílčím výsledkům**.

Tyto výsledky jsou však „utopeny“ v textu, nejsou nijak logicky seřazeny, není diskutován vztah mezi nimi a ani v závěrečné diskusi se studentka nepokouší o nějaký syntetický závěr, který by z těchto dílčích zjištění vyplynul a podobu onoho mediálního diskurzu komplexně popsal. Mezi tato dílčí zjištění – v tomto nahodilém pořadí bakalářské práce – patří: 1) uprchlíci líčeni jako bezpečnostní hrozba; 2) klamavé titulky článků; 3) užívání binárních kategorií my vs. oni; 4) dementování předchozích zpráv novinářů; 5) generalizace; 6) tematizování dělení migrantů na válečné uprchlíky (legitimní migrace) vs. ekonomičtí migranti (nelegitimní migrace – jen využívající situace) a situování jednotlivců z tzv. migrační vlny do druhé kategorie; 7) motivace migrace evropskými sociálními státy a zdůrazňování možných souvisejících finančních nákladů Česka na uprchlíky („rozmazlení a asertivní migranti“); 8) uprchlíci líčeni jako oběti války (ženy a děti) – což je spolu s několika dalšími zjištěními kategorie v rozporu s několika předchozími kategoriemi, aniž by to studentka příliš reflektovala (téma vnitřních rozporů diskurzu); 9) fotky a příběhy dětí pro zvýšení čtenosti; 10) zdůrazňování dramatičnosti situace; 11) islám konstruován jako radikální náboženství; 12) snaha selektovat uprchlíky dle dvojího metru náboženského klíče (dobré-nemuslimy, například křesťany, vs. špatné-muslimy). Kromě toho dodatečná lingvistická analýza odhalila tyto dílčí postupy práce s jazykem: 13) časté užívání hyperboly; 14) domněnky; 15) zdrobnělin; 16) trpného rodu.

Zaujalo mě, že v diskurzu **chybí kategorie** jako je například „Kritika Evropské unie“ (například nefunkčnost Shengenského systému, diskuse možných kvót, téma české národní suverenity ohrožené „zlým“ Bruselem). Dále se mi zdá, že kategorie „uprchlíci jako hrozba“ je příliš široká – není to jen hrozba bezpečnostní, ale třeba i kulturní nebo symbolická (strach z minaretů a islámského práva šaría. To tam také nebylo zmiňováno? Absence těchto kategorií může být dána problematickým způsobem výběru vzorku, viz dále.

Ještě zásadnější je to, že chybí celkové **shrnutí a kritické diskutování těchto dílčích výsledků**. části. Je nějaký vztah mezi těmi kategoriemi či jednotlivými mediálními postupy? A není mezi nimi naopak spíše rozpor? Co to tedy celkově říká o tom diskurzu? A je to vůbec jeden diskurz? Nemáte tam těch protichůdných diskurzů více? Třeba papež a Zeman jsou opravdu reprezentanti jednoho diskurzu (citování jako příklady stejného jevu)?

Postrádám dále nejen dostatečné shrnutí těchto dílčích výsledků analýzy v závěru, ale také **zasazení identifikovaného diskurzu do širších společenských a mocenských souvislostí**, což by měla být silná stránka metody kritické diskurzivní analýzy, explicitně navíc autorskou uváděná a slibovaná při popisu metodologie (bohužel autorka nezasazuje diskurz ani do tak základního kontextu pro pochopení jeho podoby, jako je diskuse toho, jakou cílovou skupinu čtenářů může mít server novinky.cz; stejně tak naprosto postrádám slibované zasazení diskurzu do mocenských struktur). V této souvislosti vidím problém v tom, že úvodní kapitoly bakalářské práce (Teorie migrace, Historie migrace, Zdrojové země migrantů, Islámský stát) není nijak provázána s analytickou částí a jejími dílčími zjištěními. Bakalářská práce tak působí jako sestavená ze vzájemně izolovaných kapitol, které mezi sebou nekomunikují a není tak jasné, proč jsou v práci obsažené. Tuto funkci by měl plnit přinejmenším závěr. Celkově však **závěr** v rozsahu cca jedné strany nepůsobí dobře (je uspěchaný více než zbytek práce, který působí podobným dojmem) a vůbec v tomto rozsahu neumožňuje takovéto syntetické shrnutí. Je to škoda, protože dílčí zjištění považuji za zajímavá.

Kapitola o **diskurzivní analýze** a s ní související metodologii (str. 21-23) působí spíše jako výpisky z metodologických učebnic. Neříká naopak, jak přesně diskurz a diskurzivní analýzu chápe autorka a jak ji bude ona sama v práci používat. Například mluví o tom, že jazyk je v tomto pojetí v souvztažnosti se společenskými strukturami, avšak v analytické části práce jsem tuto souvztažnost nenašel. Podobně autorka píše, že jsou součástí analýzy diskurz také implicitní či neuvědomované předpoklady. Ano, ale zase jsem v analytické části takto rozpracované pojetí nenašel, o odhalených předpokladech se v práci nic nepíše. Práce tak slibuje něco, co poté nenaplnuje.

Další problém spatřuji se způsobem **výběru vzorku** textů, které vstoupily do analýzy. Nelze napsat, že počet vybraných článků činil „přibližně 1000“, to číslo bylo jistě přesné a tedy tak musí být i uvedeno. Stejně tak nelze napsat, že po následné selekci se jejich počet „snížil na přibližně 120“ (obě str. 24). Zásadní problém je zde ale právě postup při zúžení vzorku na str. 24. Ten lze rekonstruovat takto: Studentka má oněch 1000 textů vyhledaných podle názvu titulků. Předem si na základě jejich opakovaného pročtení určí, že tématicky tyto texty zastupují pět údajně nejčastějších kategorií diskurzu. Na základě toho se výsledný výběr zúží na 120 textů, které vstupují do další analýzy. Ale jakou část diskurzu reprezentují ty zbývající texty, tedy jejich většina? Tam šlo o jaké kategorie diskurzu? Proč vypadly tyto kategorie a jaké to jsou. Konečně, chcete zkoumat diskurz a již předem víte, že je tam pět hlavních kategorií? Zdá se, že tímto postupem studentka zkoumá něco, co již předem zná. A dojde k výsledkům o kategoriích, které si předem stanovila.

Hodila by se také pasáž o tom, jak studentka vybrané texty analyzovala. Používala jste například nějaký software?

Celkově práce působí jako **uspěchaná a nedodělaná**, jak po věcné, tak také po formální a jazykové stránce. Což je škoda, vzhledem k množství analytické práce, kterou studentka zřejmě podstoupila.

S ohledem na výše uvedené navrhuji známku **dobře** pouze v případě, že studentka předvede nadstandardně kvalitní ústní obhajobu.

Karel Černý
V Praze 12. července 2017